

Тім Лассен¹
доктор права
член правління
та керівник департаменту
Асоціації німецьких банків
Pfandbrief,
Берлін, Німеччина

УДК 347.4

<https://doi.org/10.69724/2786-8834-2025-7-4-53-79>

РЕЄСТРАЦІЯ ЗАСТАВНИХ ПРАВ НА РУХОМЕ МАЙНО В МІЖНАРОДНОМУ ПОРІВНЯННІ²

Д-р Тім Лассен. Реєстрація заставних прав на рухоме майно в міжнародному порівнянні

А. Вступ

I. Генерація з використанням відновлюваних джерел енергії (ВДЕ)

1. Вітрогенератори

2. Сонячні електростанції

II. Світові та європейські тенденції у сфері застави рухомого майна

1. Ситуація у світі

2. Директива ЄС про забезпечені облігації (Covered Bonds)

В. Публічність застави рухомого майна

I. Публічність застави рухомого майна в римському праві

II. Публічність застави рухомого майна в німецькому праві

С. Реєстри заставних прав на рухоме майно в Німеччині

I. Кораблі

¹ Д-р Тім Лассен, юрисконсульт, член правління та керівник відділу «Активи покриття» Асоціації банків-емітентів пфандбрифів (vdp, Берлін). Протягом 15 років, з 2007 по 2022 р., працював у Москві у сфері фінансування та управління комерційною нерухомістю. Автор дякує д-ру Отмару Штекеру (керівник vdp до кінця квітня 2024 р.), Йорга Майнке (старший менеджер vdp до кінця січня 2025 р.) та д. ю. н. Роману С. Бевзенку (Москва, старший юрисконсульт Lansky Ganzger Goeth & Partner, Відень) за допомогу в підготовці цієї праці.

² Стаття в оригіналі німецькою мовою опублікована тут:

Tim Lassen: Registrierung von Pfandrechten an beweglichen Sachen im internationalen Vergleich In: DRRZ Deutsch-Russische Rechtszeitschrift, Band 9, Heft 2, стор. 138-170, Berliner Wissenschafts-Verlag, Stuttgart 2024.

Англійською мовою стаття була опублікована тут:

Tim Lassen: An international comparison of the registration of liens on movable property; IJHF Summer 2025, стор. 48–62. Переклад українською канд. юрид. наук Наталії Бондар.

1. Судновий реєстр
2. Корабельна іпотека

II. Повітряні судна

1. Каталог літальних апаратів
2. Зареєстрована застава та реєстр заставних прав
 - а. Зареєстрована застава
 - б. Реєстр заставних прав на повітряні судна

D. Підсумок

1. Резюме
2. Міркування щодо реєстру прав на рухоме майно

A. Вступ

Анотація

Публічність забезпечувальних прав на рухоме майно залишається важливою проблемою приватного права, оскільки відсутність ефективної реєстрації підвищує ризики кредиторів та знижує передбачуваність обороту. В умовах розвитку фінансових ринків зростає потреба в аналізі зарубіжних моделей регулювання. У дослідженні використано порівняльно-правовий, історико-правовий, формально-юридичний та системно-структурний методи, а також правове моделювання, емпірично-аналітичний та доктринальний підходи. Проведений аналіз виявив суттєві відмінності в підходах до публічності забезпечувальних прав на рухоме майно: від реєстрації обмежених категорій об'єктів у Німеччині до комплексних універсальних реєстрів у західних країнах та деяких країнах Східної Європи. Встановлено, що відсутність єдиної системи реєстрації призводить до зниження прозорості заставних відносин та обмежує доступність фінансування для деяких галузей, включно з відновлюваною енергетикою. На основі порівняльного аналізу запропоновано модель можливого єдиного реєстру забезпечувальних прав, засновану на принципах публічності, пріоритету та технологічної доступності. Світова тенденція свідчить про поступове розширення реєстрів, однак гармонізація в Європі ускладнена відмінностями національних систем. Універсальні реєстри можуть підвищувати захищеність кредиторів, але потребують інституційної адаптації. Дослідження показало необхідність модернізації механізмів реєстрації забезпечувальних прав на рухоме майно з урахуванням міжнародного досвіду. Запропонована модель універсального реєстру може стати основою для подальших реформ, спрямованих на підвищення прозорості, передбачуваності та стійкості фінансового обороту. Отримані результати мають практичне значення для законодавців, юристів-практиків та учасників фінансового ринку.

Ключові слова: застава рухомого майна, реєстрація заставних прав.

Публічність, необхідна для правової класифікації об'єкта, забезпечується, як правило, володінням майном. Важливість прав, насамперед, коли йдеться про нерухомість, а також прав на інші об'єкти власності, привела до виникнення в більшості країн континентальної Європи систем ведення реєстрів, які покликані забезпечити особливий ступінь публічності і, отже, ринковий оборот цього майна. Завдяки реєстрації прав досягаються правова визначеність і юридична ясність, яка забезпечує юридичний і комерційний обіг. Ця система безпосередньо впливає на економіку, зважаючи на те, що чітка, безпечна і надійна система реєстрації може значно знизити транзакційні витрати при здійсненні юридичних угод, зокрема, при примусовому виконанні (звернення стягнення на окремі види майна та банкрутство)³.

Крім земельної книги для нерухомого майна, в багатьох країнах існують інші системи реєстрації для іншого майна або прав, призначені для досягнення відповідної публічності. До них також належать реєстри заставних прав на рухоме майно⁴.

Питання забезпечення при угодах із рухомим майном набуло нового звучання при фінансуванні генераторів, що працюють із відновлюваними джерелами енергії (ВДЕ). Крім того, Директива ЄС про забезпечені боргові зобов'язання⁵ переглянула формальні вимоги до застави рухомого майна. Ці питання будуть проаналізовані нижче.

У Німеччині поки що немає єдиного реєстру заставних прав на рухоме майно. Проте реєстри заставних прав на судна і літаки, які вже давно ведуться, відповідають вимогам системи публічної інформації про певні види рухомого майна⁶. Ці два реєстри рухомого майна будуть розглянуті нижче у зв'язку із загальними вимогами законодавства ЄС.

За межами ЄС також триває процес реєстрації заставних прав на рухоме майно. Наприклад, в Україні був створений реєстр застав рухомого майна. Це стало відповіддю на потребу в більшій публічності у сфері застави рухомого майна.

Мета дослідження полягає у спробі розробити теоретико- та практико-орієнтовану обґрунтовану модель ефективної системи реєстрації забезпечувальних прав на рухоме майно на основі порівняння зарубіжних правових підходів та оцінки їх застосовності для модернізації національного законодавства.

Завданням дослідження є визначення особливостей різних моделей публічності заставних прав, оцінювання їх ефективності для забезпечення прозорості та зниження кредитних ризиків, а також розроблення науково обґрунтованої концепції можли-

³ Детальніше див.: Lassen, Tim / Seeber, Thomas: Rechtsvergleichende Analyse europäischer Grundpfandrechte [Лассен Тім, Зеебер, Томас Порівняльний правовий аналіз іпотечного законодавства в європейських країнах]; Zeitschrift für das Recht des Bauwesens 2022 (11), с. 103–126 (с. 117).

⁴ Lassen/Seeber, с. 116, виноска 119. Про використання реєстрів див.: Brinkmann, Moritz / Schmoeckel, Mathias (Hg.): Registerwesen – Grundlagen, Rechtfertigung, Potential; [Брінкман, Моріц / Шмекель, Матіас (вид.) Ведення реєстрів: основи, апологія, потенціал] Baden-Baden 2020.

⁵ На практиці для позначення цих облігацій закріпився термін «Covered Bonds».

⁶ Для яких також існують спеціальні правила застави.

вого універсального реєстру забезпечувальних прав, придатної для адаптації в національних правопорядках.

Під час проведення дослідження були використані порівняльно-правовий, історико-правовий, формально-юридичний і системно-структурний методи, а також правове моделювання. Емпірично-аналітичний і доктринальний підходи були застосовані для вивчення спеціального реєстрового регулювання та практики фінансування окремих категорій рухомого майна.

Наприкінці статті наведено деякі міркування щодо можливої структури реєстру рухомого майна.

I. Генерація з використанням відновлюваних джерел енергії⁷

У Німеччині питання ВДЕ, пов'язані з кредитуванням під заставу рухомого майна, зокрема, вітрогенераторів і сонячних електростанцій, у цей час знову набувають практичного значення.

1. Вітрогенератори⁸

Значна частина електроенергії генерується з використанням енергії вітру і потребує великих інвестицій у будівництво та переоснащення вітрових парків⁹. На практиці вітрогенератори найчастіше встановлюються на землях сільськогосподарського призначення.

При цьому оператор вітрогенератора не є власником земельної ділянки, на якій він встановлений, проте, як правило, прагне зберегти право власності на генератор¹⁰.

⁷ Далі: ВДЕ.

⁸ Далі: вітрогенератори.

⁹ Переоснащення (repowering) означає модернізацію установки, наприклад, шляхом переходу на більш сучасні генератори з високим ККД. При цьому часто змінюється площа опори. Переоснащення часто проводиться в масштабах великого вітропарку, при цьому значно скорочується кількість турбін. Нові турбіни, як правило, набагато потужніші та ефективніші. Тому в мережу буде надходити більше електроенергії з тієї ж площі.
<https://www.bmwk-energieende.de/EWD/Redaktion/Newsletter/2016/08/Meldung/direkt-erklart.html> (німецькою мовою; посилання перевірено 02.08.2024).

¹⁰ www.vdpmortgage.com - Questionnaire - Chapter VII, Question 2 - Explanation of the question (посилання перевірено 01.08.2024).

На цьому порталі, що працює під егідою vdp, Круглий стіл «Застава нерухомості: правові норми» публікує результати своєї роботи, в ході якої експерти з більш ніж 35 країн Європи, Японії та Північної Америки аналізують і порівнюють догматичні основи та практичне використання норм іпотечного права в різних країнах.

Про діяльність цього форуму останнім часом писали: Stöcker, Otmar/Stürner, Rolf: Runder Tisch Grundpfandrechte; [Штекер, Отмар/Штюрнер Рольф Круглий стіл Іпотечне право] EuZW 2023, Teil 1: Zielsetzung und Arbeitsweise [Частина перша Цілі та принципи], с. 107-112, Teil 2: Akzessorietät der Grundpfandrechte [Частина друга Аксесорність іпотечних прав], стор. 163-168; Lassen/Seeber, passim (на відміну від інших підходів, порівнюючи норми, що регулюють заставу нерухомості); Lassen, Tim / Luckow, Andreas: Entwicklung des Runden Tisches Grundpfandrechte [Луков, Андреас Становлення Круглого столу «Іпотечне право»], в: Lassen, Tim / Luckow, Andreas / Thurner, Mario (Red.): Grundpfandrechte 2016 in Europa und darüber hinaus [Лассен, Тім / Луков, Андреас / Турнер, Маріо (ред.) Іпотечне право 2016 рік в Європі та не тільки]; Берлін 2016 (Збірник публікацій vdp том 54 с. 19-31. Про поточний стан у роботах: Lassen, Tim / Thurner, Mario (Red.): Vom Hypothekenbankgesetz

У багатьох юрисдикціях зв'язок між вітрогенератором і земельною ділянкою встановлюється за допомогою успадкованого права забудови¹¹ або інших прав, внесених до земельної книги і обтяжених заставою нерухомості¹².

В інших правових системах використання успадкованих прав забудови хоча в принципі і можливе, але на практиці зустрічається дуже рідко з інших причин (наприклад, через особливості оподаткування). У цьому випадку вітрогенератори передаються в заставу як рухоме майно¹³.

У Німеччині Верховний федеральний суд також вважає вітрогенератори рухомим майном, а не істотною частиною земельної ділянки¹⁴. Щоправда, законодавство Німеччини дає власнику земельної ділянки можливість передати оператору вітрогенератора успадковане право забудови. Установка може бути обтяжена іпотекою як невід'ємна частина успадкованого права забудови¹⁵. Однак у Німеччині така схема

zur Covered Bond Richtlinie [Лассен, Тім / Турнер Маріо (ред) Від закону про іпотечні банки до Директиви CBD] - Liber amicorum Dr Otmar Stöcker (Збірник публікацій vdp том 56; далі: FS Stöcker), Берлін 2024; Він же: Entwicklung und Stand des Realkredits in Europa [Розвиток та стан іпотечного кредитування в Європі] - Liber amicorum Andreas Luckow (Збірник публікацій vdp, том 57, далі: FS Luckow), Берлін 2024.

¹¹ Про спадкове право забудови («Baurecht») в матеріалах Круглого столу: www.vdpmortgage.com - Questionnaire - Chapter IX. Lease/Right to build, passim. Про основи: Luckow, Andreas: Die grundstücksgleichen Rechten beim Runden Tisch Grundpfandrechte [Луков, Андреас Дискусія про права, еквівалентні правам на землю, в рамках Круглого столу «Іпотечне право»]; в: Lassen/Luckow/Thurner (ред.), стор. 197 – 207. Актуальні тенденції: Josipović, Tatjana: Baurecht – das neue dingliche Recht im kroatischen Sachenrecht [Йосипович, Тетяна Будівельне право – новий аспект речового права в Хорватії]; in: Lassen/Thurner, Ювілейний збірник (далі: FS Luckow, с. 57–68; Povlakić, Meliha: Erbbaurecht in Bosnia and Herzegovina – eine verpasste Chance (auch für die Kreditwirtschaft) [Повлакич, Меліха Спадкове право забудови в Боснії і Герцеговині – втрачена можливість – і для банків теж]; там же., с. 159–171. з історико-правовими посиланнями: Werkhoven, Vincent van: Ungewöhnliche niederländische Erbbaurechte [Веркхофен, Вінсент ван Незвичайне право забудови в Нідерландах]; в: Lassen/Thurner, FS Stöcker, стор. 211–217.

¹² Наприклад, Греція, Австрія, Польща, Румунія, Швеція та Сербія; див.: www.vdpmortgage.com - Questionnaire - Chapter VII, Question 2 (посилання перевірено 01.08.2024).

¹³ www.vdpmortgage.com - Questionnaire - Chapter VII, Question 2, Explanation of the question (посилання перевірено: 01.08.2024).

¹⁴ Bundesgerichtshof (BGH) від 7 квітня 2017 р., V ZR 52/16. На думку Верховного федерального суду Німеччини (BGH), вітрогенератори є уявною складовою частиною, оскільки особа W, яка встановила вітрогенератор, не будучи власником земельної ділянки, у той момент мала намір пов'язати вітрогенератор із земельною ділянкою тільки з метою тимчасової експлуатації, оскільки ця особа хотіла демонтувати вітрогенератор після закінчення терміну експлуатації. Такий намір не виключався тим, що власник нерухомості E (дружина W) використовувала земельну ділянку як забезпечення кредиту для фінансування вітрогенератора (див. II За рішення BGH). На думку BGH, той факт, що вітрогенератор мав залишатися на ділянці протягом усього прогнозованого терміну служби в 20 років, не перешкоджає тому, щоб розглядати його як уявну складову частину за змістом § 95 (1) речення 1 ГГУ (див. II 3b з описом ходу дискусії та думкою BGH).

¹⁵ Згідно з німецьким законодавством, вітрогенератори можна встановлювати на підставі успадкованого права забудови (Erbbaurecht). У цьому випадку вони не є рухомим

поки що не прижилася, насамперед, із податкових причин. Прийняття у спадок права забудови обтяжується податком на придбання земельної ділянки¹⁶. Крім цього, сплачуються нотаріальні та реєстраційні збори.

У переважній більшості випадків власник земельної ділянки і оператор вітрогенератора укладають договір оренди. Оператор закріплює своє право на експлуатацію установки на ділянці землевласника в договорі про встановлення сервітуту¹⁷. Договори земельної оренди допускають гнучкі умови також щодо паралельного сільськогосподарського використання землі й пов'язаних із цим обмежень¹⁸.

На додаток відбувається забезпечувальна передача права власності на рухоме майно оператору вітрогенератора¹⁹ і на частки в компанії спеціального призначення — фінансовій кредитній організації. В інших країнах реєстрація прав власності та забезпечувальних прав на вітрогенератори в публічному реєстрі забезпечує захист власників і кредиторів, пріоритетність забезпечувальних прав та захист ін-

майном, а є складовими частинами успадкованого права на будівлю. З точки зору Закону про спадкове право забудови (Erbbaurechtsgesetz) вітрогенератор – це не будівля, а споруда („Bauwerk“); Grüneberg: Bürgerliches Gesetzbuch mit Nebengesetzen [Грюнеберг Цивільний кодекс з додатковими законами]; 83-тє видання, Мюнхен 2024: Erbbaurechtsgesetz [Нагель, Маттіас Закон про спадкове право забудови], Мюнхен 2022, § 1, номер на полях 131, с. 36, за ред.: М.Нагель. Споруда, зведена на підставі спадкового права на забудову, вважається складовою частиною цього права (§ 12 (1) речення 1 Erbbaurechtsgesetz). Те саме стосується і споруди, яка вже існує на момент виникнення спадкового права на забудову (§ 12 (1) речення 2 Erbbaurechtsgesetz). Складові частини успадкованого права на забудову не є одночасно складовими частинами земельної ділянки (§ 12 (2) Erbbaurechtsgesetz).

¹⁶ § 1 абз.1 пп. 1; § 2; абз. 2 п. 1 Закону про податок на придбання нерухомості (GrEstG).

¹⁷ Оператор установки зазвичай передає свої права (право користування ділянкою щодо власника, публічно-правова ліцензія на експлуатацію вітропарку, вимоги до мережевого оператора у зв'язку з передачею електроенергії в мережу) компанії спеціального призначення (SPV). Про використання компаній спеціального призначення: Lassen, Tim / Vinge, Fredrik: Nutzung von Objektgesellschaften (SPV) in der Immobilienfinanzierung [Лассен, Тім/Вінге, Фредрік Використання SPV при фінансуванні об'єктів нерухомості]; в: Lassen/Luckow/Thurner (вид.), с. 173–196.

¹⁸ www.vdpmortgage.com - Questionnaire - Chapter VII, Question 2 - Detailed view - Comments on Germany (посилання перевірено 01.08.2024).

¹⁹ § 1205 Цивільного кодексу Німеччини (BGB) при заставі рухомого майна вимагає передати річ, тобто надати пряме володіння. Це неможливо для об'єктів, які заставодавець повинен залишити у своєму безпосередньому володінні, як у випадку з вітрогенераторами. Тому в Німеччині сформувався інструмент передачі забезпечення, який не вимагає передачі речі. Ще однією перевагою є те, що перехід у фідуціарну власність є неакцесорним зобов'язанням (див. про це: Prütting, Hans: Sachenrecht [Прюттінг, Ганс Речове право]; 38-ме вид. Munich 2024, S. RN 409 f., S. 183 f).

весторів у Covered Bonds²⁰ у тих випадках, коли вітрогенератори виступають як забезпечення²¹.

Якщо спорудження вітрогенераторів пов'язане з успадкованим правом забудови, таким публічним реєстром може бути поземельна книга. Якщо вітрогенератор закладений як рухоме майно, публічним реєстром може служити реєстр заставних прав²². У багатьох європейських країнах – наприклад, у Німеччині та Австрії – у публічному реєстрі неможливо зареєструвати право власності та право на речове забезпечення кредиту при фінансуванні вітрогенераторів²³.

2. Сонячні електростанції²⁴

СЕС набувають дедалі важливішого значення в рамках декарбонізації енергетики. Використання сонячної енергії покращує енергетичний баланс будівлі. Якщо електроенергія віддається в мережу, власник отримує додаткове джерело доходу²⁵.

Актуальною стає проблематика прав власності та речової застави при фінансуванні тих СЕС, які не належать власнику будівлі або земельної ділянки. Тут відповідь на питання про заставні обтяження, накладені на СЕС, залежить від того, хто є влас-

²⁰ Covered Bonds (у Німеччині: Pfandbriefe) – це суворо регламентований і стандартизований інструмент для довгострокового рефінансування банків, який не передбачає передачі кредитного ризику інвестору. Натомість кредитні ризики активно управляються емітентом, навіть після його неплатоспроможності, що детально регулюється в Німеччині в Законі про пфандбрифи. Німецькі пфандбрифи мають бездоганну кредитну історію протягом понад 100 років. Подвійне право вимоги (до емітента і до маси покриття) сприяє фінансовій стабільності, особливо в період кризи. Крім того, як на Covered Bonds, так і на активи покриття поширюються загальні правила нагляду за кредитними установами.

Висока стандартизація Covered Bonds на законодавчому рівні: закон встановлює допустимі активи (нерухомість, державні позики, кораблі), методи оцінки та обмеження на рефінансування через Pfandbriefe (у Німеччині: 60 % від вартості іпотечного кредитування – Mortgage Lending Value), режим pari passu для кредиторів, відсутність настання терміну погашення Covered Bonds у разі неплатоспроможності емітента.

²¹ Згідно зі ст. 6 Директиви ЄС щодо облігацій з покриттям 2019/2162 (CBD), такі облігації (Covered Bonds), у Німеччині передусім Pfandbriefe, згідно із Законом про Пфандбрифи (PfandBG) мають бути забезпечені високоякісними активами, які повинні відповідати вимогам, встановленим у Директиві. Згідно зі ст. 6(3) CBD, однією з вимог є наявність публічного реєстру, в якому реєструються права власності та вимоги до цього фізичного забезпечення (див.: www.vdpmortgage.com - Questionnaire - Chapter VII, Question 3 - Detailed view - Explanation of the question (посилання перевірено 01.08.2024)).

²² Наприклад, у Польщі та Іспанії, www.vdpmortgage.com - Questionnaire - Chapter VII, Question 3 (посилання перевірено 01.08.2024).

²³ www.vdpmortgage.com - Questionnaire - Chapter VII, Question 3 (посилання перевірено 01.08.2024).

²⁴ Далі: СЕС. Про правову ситуацію щодо СЕС див.: Reymann, Christoph: Eigentum an Energieerzeugungsanlagen und deren Bestandteilen – unter Berücksichtigung der Freiland-Photovoltaikanlagen-Entscheidung des BGH –, WM 2023. S. 649 – 655 [Рейман, Крістоф Право власності на енергогенератори та їх складові частини – з урахуванням рішення BGH про СЕС, розташовані на незабудованих ділянках –, WM 2023. с. 649–655]

²⁵ www.vdpmortgage.com - Questionnaire - Chapter VII, Question 7 - Explanation of the question (посилання перевірено 02.08.2024).

ником, де розташована СЕС: безпосередньо на ділянці або на даху будівлі, і як вона змонтована²⁶.

Реєстрація в публічному реєстрі пов'язаних із сонячною електростанцією прав власності та кредитного забезпечення важлива для захисту власників і кредиторів, для дотримання пріоритету забезпечувальних інтересів та для захисту інвесторів у Covered bonds, якщо забезпеченням кредиту служить СЕС²⁷.

Реєстри застав, що містять відомості про власника, заставодавця та про заставні права, ведуться в Болгарії, Норвегії та Іспанії. Реєстри, до яких вноситься тільки речове забезпечення кредиту, можна знайти в Боснії і Герцеговині, Хорватії, Сербії та Словенії²⁸.

II. Світові та європейські тенденції у сфері застави рухомого майна

1. Ситуація у світі

У світі переважає тенденція до реєстрації заставних прав на рухоме майно. Важливі приклади для наслідування дають США та Англія, а також Франція та Італія²⁹. Тенденцію реєстрації заставних прав підтримує і модельне законодавство, наприклад, модельний закон про захист прав кредиторів, розроблений Європейським банком реконструкції та розвитку. Свого часу він мав значний вплив на законотворчість у державах, що перебували на етапі реформ^{30 31}.

ЮНСІТРАЛ також опублікувала керівництво з ведення реєстру забезпечення³². В європейському цивільному праві, тобто в можливому майбутньому цивільному

²⁶ Деталі: www.vdpmortgage.com - Questionnaire - Chapter VII, question 7 to question 10 (посилання перевірено 02.08.2024).

²⁷ www.vdpmortgage.com - Questionnaire - Chapter VII, Question 11 - Detailed view, Explanation of the question (посилання перевірено 02.08.2024).

²⁸ www.vdpmortgage.com - Questionnaire - Chapter VII, Question 11 (посилання перевірено 02.08.2024). У Бельгії, Англії, Ірландії, Нідерландах і Шотландії сонячні електростанції реєструються в земельній книзі через заставу нерухомості. У багатьох інших країнах, включаючи Німеччину та Австрію, публічна реєстрація відносин власності або заставних прав не передбачена.

²⁹ Baur, Fritz / Stürner, Rolf: Sachenrecht [Баур; Фріц / Штюрнер, Рольф Речове право] 18-те вид. Мюнхен 2009, § 14, номер на полях 6, с. 168 з подальшими посиланнями на джерела

³⁰ Це застарілий термін, що позначає колишні соціалістичні країни Центральної, Південно-Східної, Північно-Східної та Східної Європи.

³¹ Ст. 6.2; 8; 33-35 Модельного закону з поправками 2004 р. (Модельний закон про забезпечені угоди англійською мовою). Див. також: Baur/Stürner: Sachenrecht [Баур/Штюрнер Речове право], 18-те вид. Мюнхен 2009, § 14 номер на полях 6, с. 169.

Щодо Модельного закону: <https://www.ebrd.com/news/publications/guides/model-law-on-secured-transactions.html> (посилання перевірено 01.08.2024).

³² UNCITRAL: Guide on the Implementation of a Security Rights Registry, Wien 2014: <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/security-rights-registry-guide-e.pdf> (посилання перевірено 11.08.2024).

Це зробити публічним право застави рухомого майна.

Baur/Stürner, § 14, номер на полях 6, с. 169 («іпотека рухомого майна»).

Директива (ЄС) 2019/2162 Європейського парламенту та Ради від 27 листопада 2019 року про випуск облігацій з покриттям та державний нагляд за облігаціями з покриттям

законодавстві ЄС, пропонується ввести реєстрацію для дієвості³³ забезпечувальних прав на рухоме майно³⁴ стосовно третіх осіб³⁵.

У Німеччині цей процес, швидше за все, буде йти від застави (з передачею володіння), передбаченої в ГГУ (BGB)³⁶, яка вже майже не використовується, через заставу без передачі володіння, до зареєстрованої застави³⁷.

2. Директива ЄС про забезпечені облігації (Covered Bonds)³⁸

У 2013 р. ст. 129 CRR стала першим в ЄС стандартизованим нормативним актом прямої дії, який визначив склад покриття для забезпечення зобов'язань за цими облігаціями і передбачав належну якість кредитного ризику. Стаття 6 Директиви CBD виходить за ці рамки і дозволяє використовувати додаткові активи покриття. Ті, хто їх використовує, втрачають свої привілеї за ст. 129 CRR, але можуть використовувати привілеї, безпосередньо пов'язані з CBD або іншими директивами ЄС, які посилаються на CBD³⁹.

і внесення змін до Директив 2009/65/EC та 2014/59/EU (OJ L 328/29-57 від 18. 12. 2019), далі – Директива CBD (Covered Bond Directive).

³³ *Effectiveness*. Ефективність відрізняється від поняття виникнення (creation) забезпечувального права; див. Comments. A: Глава 3 в цілому, в: Drobniġ, Ulrich / Böger, Ole (ed.): Principles of European Law - Study Group on a European Civil Code: Proprietary Security in Movable Assets; München 2015, с. 397.

³⁴ *Security Rights*

³⁵ Ст. IX - 3:102 Principles of European Law on Proprietary Security in Movable Assets. Реєстрація регулюється розділом 3. Ця реєстрація також повинна мати значення для ранжування застав за старшинством, ст. IX - 4:101 п. 2 (а). Принципи опубліковані з коментарями в Drobniġ/Böger, passim.

³⁶ Це зробить публічним право застави рухомого майна.

³⁷ Baur/Stürner, § 14, номер на полях 6, с. 169 («іпотека рухомого майна»).

³⁸ Директива (ЄС) 2019/2162 Європейського парламенту та Ради від 27 листопада 2019 року про випуск облігацій з покриттям та державний нагляд за облігаціями з покриттям і внесення змін до Директив 2009/65/EC та 2014/59/EU (OJ L 328/29-57 від 18.12.2019), далі – Директива CBD (Covered Bond Directive).

³⁹ Stöcker, Частина 1, EuZW 2020, с. 751. Огляд правил CRR щодо облігацій із покриттям: https://www.pfandbrief.de/site/de/vdp/bankaufsichtsrecht/CRD-CRR/besondere_crr_regelungen.html (посилання перевірено 02.08.2024). Див. також: Beaumont, Joost / Costa, Cristina / Lassen, Tim / Stöcker, Otmar: Overview of Covered Bonds, in: ECBC (European Covered Bond Council): European Covered Bond Fact Book 2024; 19th A. Brussels 2024, с. 123–139 (125).

Активи, перераховані в ст. 129 абз. 1 CRR⁴⁰, є належними активами покриття для Covered Bonds⁴¹. Інші активи покриття аналогічної високої якості також можуть бути визнані належними, за умови, що вони відповідають нормам Директиви CBD, включаючи регулювання активів, що служать забезпеченням платіжної вимоги⁴².

Директивою CBD передбачені різні групи активів, які можуть бути визнані належним покриттям для Covered Bonds⁴³:

1) насамперед це активи, визнані належними згідно з нормою ст. 129 абз. 1 CRR⁴⁴:

- зобов'язання урядів, центральних банків і державних установ країн ЄС⁴⁵ або третіх країн⁴⁶;
- забезпечені заставою кредити на суму до 80 % від вартості заставленої житлової нерухомості⁴⁷;
- забезпечені заставою кредити на суму до 60 % від вартості заставленої комерційної нерухомості⁴⁸;
- кредити під заставу суден у розмірі до 60 % від вартості заставленого корабля⁴⁹;

2) належними визнаються також високоякісні активи покриття, якщо гарантується, що вимога емітента Covered Bonds забезпечена активами, які відповідають таким критеріям⁵⁰: для матеріальних активів, що пропонуються як забезпечення:

⁴⁰ Нова редакція ст. 129 CRR була частиною пакету щодо покритих облігацій поряд з CBD: Регламент (ЄС) 2019/2160 Європейського парламенту та Ради від 27 листопада 2019 року, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 575/2013 про ризикові позиції у формі облігацій з покриттям (OJ L 328/1-6 від 18.12.2019).

CRR – це Регламент (ЄС) № 575/2013 Європейського парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про пруденційні вимоги до кредитних установ та інвестиційних компаній та внесення змін до Регламенту (ЄС) № 648/2012 (OJ L 176/1-337) (Регламент про вимоги до капіталу, Capital Requirements Regulation).

Див.: Stöcker, Otmar: EU-Harmonisierung von gedeckten Schuldverschreibungen [Штекер, Отмар Гармонізація Covered Bonds] частина 1; EuZW 2020, с. 749–756; частина 2: с. 793–797.

⁴¹ Активи покриття, які вже не відповідають вимогам ст. 129 абз. 1 CRR, утім, можуть залишатися належними активами покриття в розумінні ст. 6 абз. 1 підп. 1b Директиви CBD, якщо вони відповідають вимогам CBD; CBD, підстава 16, абз. 1 реч. 2. Це може бути, наприклад, кредитування об'єктів нерухомості та суден, що перевищує ліміти кредитування за ст. 129 CRR; Stöcker, T1, EuZW 2020, с. 751.

⁴² CBD, Підстава 16, абз. 1, с. 1 і 3.

⁴³ Ст. 6 абз. 1 CBD.

⁴⁴ Ст. 6 абз. 1 підп. 1a CBD. Крім перерахованих, ст. 129 абз. 1 підп. 1 CRR перераховано деякі інші належні активи, які в цій роботі не розглядаються.

⁴⁵ Ст. 129 п. 1 підп. 1a CRR.

⁴⁶ Ст. 129 п. 1 підп. 1b CRR.

⁴⁷ Ст. 129 п. 1 підп. 1d CRR.

⁴⁸ Ст. 129 п. 1 підп. 1f CRR.

⁴⁹ Ст. 129 п. 1 підп. 1g CRR.

⁵⁰ Ст. 6 п. 1 підп. 1b CBD.

а. існують визнані експертним співтовариством стандарти оцінки, придатні для розглянутого активу⁵¹;

б. ведеться публічний реєстр, в якому відображена структура власності⁵² і враховані обтяження, накладені на пропоновані як покриття активи⁵³; захисна функція публічного реєстру полягає в тому, що він надає зацікавленим особам доступ до інформації, яка⁵⁴:

- ідентифікує актив, що виконує забезпечувальну функцію;
- розмежовує права власності і тим самим забезпечує їх захист;
- документально⁵⁵ підтверджує структуру обтяжень;
- робить можливою реалізацію прав на забезпечення.

Ці положення ст. 6 CBD дозволяють державам — членам ЄС використовувати рухоме майно як покриття Covered Bonds. Що стосується відновлюваних джерел енергії, то кредити, забезпечені заставою вітрогенераторів і СЕС, внесених до публічних реєстрів⁵⁶, можуть бути включені до складу покриття Covered Bonds.

В. Публічність застави рухомого майна

Застава рухомого майна, як і застава нерухомого майна, має передбачені законом обмеження, які не можуть бути проігноровані за згодою сторін. Ця стандартизація базується на деяких принципах заставного права, які або притаманні самій природі заставного права, або продиктовані інтересами сторін чи інтересами кредиторів, які не мають забезпечення в рамках речового права. Одним із таких принципів у німецькому праві є публічність застави⁵⁷. Для рухомого майна таким інструментом публічності є володіння, а в разі нерухомого майна — запис у поземельній книзі⁵⁸.

І. Публічність застави рухомого майна в римському праві

Римське право розрізняло власницьку заставу *ipignus* і заставу без передачі права володіння *hypoteca*⁵⁹.

⁵¹ Ст. 6 п. 3 підп. 1а (перша половина речення) CBD.

⁵² Право власності має бути зареєстроване в державному реєстрі, щоб забезпечити реалізацію права власності CBD, Підстава 16, п. 1 с. 4.

⁵³ Ст. 6 п. 3 підп. 1а (друга половина речення) CBD.

⁵⁴ Ст. 6 п. 3 підп. 3 CBD.

⁵⁵ У даному контексті документація означає, що обтяження задокументовані, тобто видимі в реєстрі.

⁵⁶ І відповідають вимогам ст. 6 абз. 3 CBD.

⁵⁷ Baur/Stürner, § 55, номер на полях 3, с. 748.

⁵⁸ Baur/Stürner, § 4, номер на полях 9, с. 37.

⁵⁹ Термінологія не завжди була однозначною; Zwölve, Willem J. / Sirks, Boudewijn: Grundzüge der europäischen Privatrechtsgeschichte - Einführung und Sachenrecht [Цвальве, Вільям / Сіркс, Будевейн Основи історії приватного права в Європі: Вступ і речове право]; Відень – Кельн – Веймар 2012, с. 406. Іпотека могла встановлюватися не тільки на землю, а й на інше майно; *ibid.* с. 407. Про акцесорність римської застави: Lassen/Seeber, с. 108 із посиланнями з німецької та російської літератури.

Щоб створити *pegno*, потрібно було передати річ⁶⁰. Однак не вимагалось, щоб закладена річ постійно перебувала у заставодержателя, тому застава не припинялася, якщо заставодержатель згодом повертав її заставодавцю для використання⁶¹. У цьому разі мала місце застава без передачі володіння⁶². Якщо конкурували кілька застав, то рішення приймалося не за тим, хто фактично володів річчю, а за тим, кому вона була закладена першою⁶³.

Створення *hypoteca* було ще більш вільним: воно відбувалося у вільній формі за угодою між заставодавцем і заставоутримувачем⁶⁴.

Не дивно, що після виникнення цих двох видів речових забезпечувальних прав відпала необхідність у колишній забезпечувальній передачі права власності⁶⁵.

Цей вкрай низький рівень публічності, мабуть, створив проблеми для комерційного використання заставних прав, зокрема, через те, що старшинство заставодержателів визначалося виключно хронологічно⁶⁶. Тому в 472 році⁶⁷ з'явився припис, згідно з яким застава, створення якої було нотаріально завірено або підтверджено документом, власноруч підписаним трьома свідками, отримувала пріоритет перед більш ранньою заставою того ж майна, яка, однак, таким чином не була підтверджена⁶⁸.

II. Публічність застави рухомого майна в німецькому праві

А ось для рухомого майна, згідно з §1205 ГГУ, потрібна передача речі як засіб публічності встановлення застави⁶⁹. Ці норми є більш жорсткими, ніж при забезпечувальній передачі права власності, де передача через власницький конститут⁷⁰ неможлива⁷¹. Передача речі означає перехід у безпосереднє володіння⁷².

Застава припиняється і при поверненні заставленої речі власнику — навіть якщо це сталося помилково⁷³.

⁶⁰ *Zwolve/Sirks*, с. 407. Можливий також власницький конститут, там само, с. 408

⁶¹ *Zwolve/Sirks*, с. 408.

⁶² У якому майже не було різниці з *hypoteca*, *Zwolve/Sirks*, с. 408.

⁶³ *Prior tempore portior iure*; *Zwolve/Sirks*, с. 408 f.

⁶⁴ *Zwolve/Sirks*, с. 409.

⁶⁵ *Fiducia cum creditore*, *Zwolve/Sirks*, с. 409. Про *fiducia cum creditore*, *ibid.* с. 403-406. У германському праві, навпаки, наявність суворих вимог до публічності застави рухомого майна дала імпульс поширенню забезпечувальної передачі права власності та забезпечувальному збереженню права власності як гарантії виконання зобов'язань; *Baur/Stürner*, § 55, номер на полях 6аа (там само), с. 750.

⁶⁶ *Zwolve/Sirks*, с. 410.

⁶⁷ За часів імператора Східної Римської імперії Леона I, правління 457–474 рр.

⁶⁸ *Zwolve/Sirks*, с. 410

⁶⁹ *Baur/Stürner*, § 55, номер на полях 6аа, с. 749. Передача володіння, мабуть, бере свій початок у статутах (*Satzung*) давнього німецького права; *Meibom, Viktor von: Das deutsche Pfandrecht* [Мейбом, Віктор Заставне право в Німеччині]; *Marburg* 1867, с. 249 f.; 317 f.

⁷⁰ § 930 BGB.

⁷¹ *Baur/Stürner*, § 55, номер на полях 6аа, с. 750.

⁷² I. S. d. § 854 абз. 1 і 2 BGB; *Baur/Stürner*, § 55, номер на полях 17аа, с. 756.

⁷³ *Baur/Stürner*, § 55, номер на полях 6аа, с. 750.

С. Реєстри заставних прав на рухоме майно в Німеччині

У Німеччині застава рухомого майна сконструйована як власницька застава з обов'язковим наданням безпосереднього володіння заставленою річчю⁷⁴. Через непрактичність цієї норми широкого поширення набуло забезпечувальне використання рухомого майна у формі речового забезпечення, за якого боржник залишається власником речі (*Sicherungs bereignung*)⁷⁵.

Однак за німецьким законодавством у деяких випадках ведуться реєстри прав, зокрема заставних, на рухоме майно⁷⁶. Два приклади таких реєстрів рухомого майна – судна і літаки – будуть детальніше розглянуті нижче, як приклади конкретного регулювання.

І. Кораблі

Корабель – це засіб пересування і, отже, рухомий об'єкт. З іншого боку, суднобудування багато в чому схоже зі зведенням будинку, зокрема, у фінансовому плані: судно служить будинком для багатьох людей на більш-менш тривалий термін, а також місцем зберігання товарів і вантажів. Тому законодавство багато в чому прирівнює судна до нерухомості⁷⁷. Для Covered Bonds вимоги, забезпечені заставою суден, вже визнаються належними активами покриття відповідно до ст. 129 абз. 1 подабз. 1g CRR⁷⁸.

1. Судновий реєстр⁷⁹

Окремі реєстри ведуться для каботажних і морських суден⁸⁰. Торгові судна та інші судна, призначені для морського судноплавства, заносяться до морського реєстру,

⁷⁴ § 1205 BGB.

⁷⁵ *Prütting*, с. 184 f., номер на полях 409, 410.

⁷⁶ *Baur/Stürner*, § 14, номер на полях 5, с. 168; § 55, номер на полях 6 (літ. bb), с. 750. Слід також згадати про раніше можливу заставу невеликих залізниць, див. *Lassen, Tim: Die Entwicklung des Insolvenzvorrechts für Pfandbriefgläubiger in Deutschland* [Лассен, Тім: Розвиток переважного права інвесторів у пфандбрифи в Німеччині] в: *Lassen/Thurner, FS Stöcker*, с. 55-101 (с. 65-67).

⁷⁷ *Baur/Stürner*, § 31, номер на полях 1, с. 405.

⁷⁸ Судновий пфандбриф був передбачений ще при набранні чинності Законом у 2005 р. (§§ 21-26 PfandBG). Ці норми сходили до Закону про судові банки (*Ship Pfandbrief Act, SchBkG*) від 14 серпня 1933 р., RGBl. 1933 I 583-590. SchBkG був скасований ст. 18 № 7 Закону про реорганізацію законодавства про пфандбрифи від 22 травня 2005 р., BGBl. 2005 I 1373 - 1393, 1392 права колонка. Ст. 1 цього закону ввела в дію новий Закон про пфандбрифи (PfandBG), BGBl. 2005 I 1373 - 1393 (1373 - 1388). Юридичні матеріали, що стосуються Закону про пфандбрифи 2005 р., в повному обсязі можна знайти в *Verband deutscher Pfandbriefbanken: Das Pfandbriefgesetz - Texts and Materials* [Закон про пфандбрифи – тексти та матеріали]; Frankfurt am Main 2005 (ред. Lassen).

⁷⁹ Підстави містяться в Законі про права на зареєстровані та споруджувані судна від 15 листопада 1940 р. (SchRG, RGBl. 1940 I 1499 - 1510) та Правилах судового реєстру від 19 грудня 1940 р. (SchRegO; RGBl. 1940 I 1591 - 1602; публікація нової редакції від 26 травня 1994 р., BGBl. 1994 I 1133 - 1143) та Постанова про введення в дію Правил судового реєстру від 24 листопада 1980 р. (SchRegDV; BGBl. 1980 I 2169 - 2177; нова редакція від 30 листопада 1994 р., BGBl. 1994 I 3631 - 3652; зміни від 20 лютого 1995 року; BGBl. 1980 I 249).

⁸⁰ § 3 абз. 1 SchRegO. Судові реєстри зазвичай ведуться місцевими судами, § 1 абз. 1 SchRegO.

якщо вони ходять⁸¹ або мають право ходити під німецьким прапором⁸². Судна, призначені для плавання по річках та інших внутрішніх водних шляхах, заносяться до реєстру каботажних суден, якщо вони відповідають певним вимогам⁸³. Суд, що веде реєстр, зобов'язаний видати свідоцтво про реєстрацію⁸⁴.

Публічність судового реєстру: як і поземельна книга⁸⁵, судовий реєстр користується (позитивним і негативним) публічною довірою щодо правильності та повноти⁸⁶. Тим самим сумлінний набувач⁸⁷ захищений довірою до змісту судового реєстру⁸⁸. Якщо відомості в реєстрі неправильні⁸⁹, можна клопотати про внесення виправлення⁹⁰, яке може бути оскаржене⁹¹.

Судові реєстри⁹² містять **три** стандартні розділи:

1. Відомості, які дають змогу ідентифікувати судно або корабель, що будується⁹³.
2. Відомості про власника (власників)⁹⁴.
3. Відомості про корабельну ипотеку.

Для внесення уповноважених осіб до реєстру існує порядок, що встановлює обсяг відомостей, необхідних при реєстрації⁹⁵.

⁸¹ Підняття федерального прапора регулюється Законом про прапор для морських суден та управління прапором суден внутрішнього плавання від 8 лютого 1951 р. (BGBl. 1951 I 79 - 82; нова редакція від 26 жовтня 1994 р., BGBl 1994 I 3140 - 3145; Закон про прапор, FlaggRG) Морські судна зобов'язані плавати під прапором Німеччини, якщо їх власник є громадянином Німеччини і проживає в Німеччині; до таких прирівнюються товариства з правом здатністю та юридичні особи, зареєстровані в Німеччині, якщо ці компанії контролюються громадянами Німеччини (§ 1 FlaggRG). Морські судна допускаються до плавання під прапором Німеччини, якщо їх власниками є спадкові спільноти, в яких громадянам Німеччини належить більше половини прав, а їх представниками можуть бути тільки громадяни, які проживають у Німеччині (§ 2 абз. 1 п.1 FlaggG), а до громадян Німеччини прирівнюються громадяни іншої держави ЄС (п. 2) або юридична особа в іншій державі ЄС (п. 3).

⁸² § 3 абз. 2 SchRegO.

⁸³ § 3 абз. 3 SchRegO. Це вантажні судна вантажопідйомністю не менше 10 тонн (п. 1), не-вантажні судна водотоннажністю не менше 5 м³ (п. 2), а також буксири, танкери і буксирно-штовхачі (п. 3).

⁸⁴ Для морських суден: судове свідоцтво, для каботажних суден: судовий сертифікат; § 60 SchRegO.

⁸⁵ § 891 BGB.

⁸⁶ § 15 SchRG, Baur/Stürner, § 31, номер на полях 4, с. 406.

⁸⁷ Див. §§ 892; 893 BGB.

⁸⁸ §§ 16; 17 SchRG, Baur/Stürner, § 31, номер на полях 4, с. 406.

⁸⁹ Порівняйте § 894 BGB.

⁹⁰ § 18 SchRG.

⁹¹ § 21 SchRG.

⁹² Морський реєстр, реєстр внутрішніх водних шляхів, реєстр суднобудування.

⁹³ §§ 27; 34; 51 SchRegDV.

⁹⁴ §§ 28; 35; 52 SchRegDV.

⁹⁵ § 16 SchRegDV.

Для переходу права власності на морське судно, внесенне до реєстру, достатньо угоди між власником і набувачем⁹⁶. Реєстрація нового власника і переходу права власності не є обов'язковими; перереєстрація можлива і бажана у зв'язку з вимогою публічності⁹⁷, але вважається лише коригуванням реєстру⁹⁸.

У випадку із зареєстрованими каботажними суднами, навпаки, потрібна угода між власником і набувачем, а також внесення запису до реєстру річкових суден⁹⁹.

2. Корабельна іпотека¹⁰⁰

Зареєстровані морські судна та каботажні судна можуть бути обтяжені корабельною іпотекою для забезпечення вимог¹⁰¹. Для створення корабельної іпотеки потрібні угода сторін і запис у судовому реєстрі¹⁰². Корабельна іпотека також може бути встановлена і на судно, що будується¹⁰³. Для цього запис вноситься до суднобу-

⁹⁶ § 2 абз. 2 SchRG. Кожна зі сторін може вимагати, щоб за її рахунок був складений публічний нотаріально завірений акт купівлі-продажу, § 2 абз. 2 SchRG.

⁹⁷ §§ 15 - 17 SchRG.

⁹⁸ Baur/Stürner; § 31, номер на полях 7, с. 407. Публічна довіра до судового реєстру не втрачає чинності через можливість передачі права власності поза реєстром: третя особа може і надалі вважати, що зареєстрований власник є справжньою уповноваженою особою (приклад див.: Baur/Stürner, § 31, номер на полях 9, 10, с. 407).

Це положення, яке порушує принцип реєстрації та принцип фактичної передачі, покликане спростити відчуження морського судна (ibid.). Якщо морське судно не зареєстроване в судовому реєстрі і сторони домовилися про цю процедуру (так звана подвійна угода; § 929a (1) BGB), то і тут діє принцип простої угоди, в іншому випадку діють звичайні положення BGB про передачу права власності (ibid.). Відповідними спеціальними положеннями є §§ 929a; 932a BGB. Див. також Prütting, номер на полях 292, с. 122

⁹⁹ § 3 абз. 1 SchRG. До реєстрації сторони пов'язані угодою тільки в тому випадку, якщо заява була нотаріально завірена, зроблена перед реєструючим судом або подана до суду, що здійснює реєстрацію, або якщо власник видав набувачеві дозвіл на реєстрацію (§ 3 (2) SchRG). Тож, діють ті самі принципи, й щодо нерухомості; для незареєстрованих каботажних суден перехід права власності відбувається відповідно до норм §§ 929 - 931 BGB (Baur/Stürner, § 31, номер на полях 8, с. 407).

¹⁰⁰ Про заставні права на судна в CRR: Fischer, Reinfrid / Schulte-Mattler, Hermann: KWG- CRR – коментар до Закону про кредитну справу, VO (EU) Nr. 575/2013 (CRR) та підзаконні акти. том 2; 6-те вид. Мюнхен 2023 - § 129 CRR, номер на полях 59 с. 552 f. (ред. Hagen).

¹⁰¹ § 8 абз. 1 SchRG. Також можливе обтяження частки у спільній власності (§ 8 SchRG) та створення корабельної іпотеки для вимоги за борговим зобов'язанням (облігації) на пред'явника, § 72 SchRG.

¹⁰² § 8 абз. 2 у поєднанні з § 3 SchRG.

¹⁰³ Судно, що знаходиться на верфі в процесі будівництва, § 76 абз. 1 SchRG. Норма також діє щодо плавучих доків, що знаходяться в процесі будівництва § 81a SchRG. Після завершення будівництва застава зберігає своє старшинство, § 81 SchRG.

дівного реєстру¹⁰⁴, а не до судового реєстру¹⁰⁵. Можлива іпотека корабля на користь третіх осіб¹⁰⁶.

Корабельна іпотека використовується для забезпечення вимоги і, по суті, є акцесорною¹⁰⁷. Однак корабельна іпотека може бути встановлена на максимальну суму¹⁰⁸ або також замінювати забезпечену вимогу¹⁰⁹, зокрема, із заміною кредитора¹¹⁰. У загальному випадку корабельна іпотека припиняється при погашенні вимоги¹¹¹ або при відмові від такої¹¹². Однак, якщо корабельна іпотека не була видалена з реєстру після погашення вимоги, власник може в межах суми попереднього обтяження встановити нову корабельну іпотеку того самого старшинства¹¹³.

¹⁰⁴ Суднобудівний реєстр, § 65 абз. 1 SchRegO.

¹⁰⁵ § 77 SchRG. Реєструвати право власності на судна, що будуються, не потрібно: запис до суднобудівного реєстру вноситься тільки в разі, якщо одночасно реєструється іпотека на судно, що будується, або за наявності клопотання про його примусовий продаж (§ 66 SchRegO).

¹⁰⁶ Це не регулюється прямо в SchRG, але випливає з норм, що стосуються даного випадку, наприклад, нормою §§ 41; 55 абз. 2 SchRG (пред'явлення власником заперечень боржника, обмін забезпеченої вимоги).

¹⁰⁷ Навіть суворо акцесорний (Prütting, номер на полях 777, с. 363). Про поняття та форми акцесорності: Stöcker, Otmar M. / Stürner, Rolf: Flexibilität, Sicherheit und Effizienz der Grundpfandrechte in Europa [Штекер, Отмар / Штюрмер, Рольф Гнучкість, надійність та ефективність застави нерухомості в Європі] - том III, 3-тє вид. Berlin 2012 (том 50 Збірник публікацій vdp), с. 49 - 64; www.vdpmortgage.com - Questionnaire - Chapter III. Effects of Accessoriness, passim. У порівнянні з іншими спробами розмежування: Lassen/Seeber, с. 108-111.

Щоб отримати необхідну гнучкість при фінансуванні суден на практиці, корабельна іпотека забезпечує абстрактну вимогу, яка, у свою чергу, базується на конкретній вимозі по кредиту. Згідно з нормами зобов'язального права абстрактна вимога і кредит пов'язані між собою. Така конструкція дає змогу за потреби вносити зміни і доповнення в кредитну вимогу тільки за згодою сторін без внесення змін до зареєстрованої корабельної іпотеки. Ці конструкції є належними активами у складі покриття корабельних заставних листів відповідно до § 26 абз. 1 реч. 1 п. 1 PfandBG.

¹⁰⁸ § 75 SchRG.

¹⁰⁹ § 55 абз. 1 реч. 1 SchRG. Це підлягає реєстрації, § 55 абз. 1 реч. 2 SchRG.

¹¹⁰ Норма § 55 абз. 2 SchRG вимагає згоди колишнього кредитора корабельної іпотеки.

¹¹¹ § 57 абз. 1 реч. 1 SchRG.

¹¹² § 57 абз. 2 SchRG. Відхиляючись від норми § 1163 ГГУ, корабельна іпотека не переходить до власника.

¹¹³ § 57 абз. 3 реч. 1 перша частина SchRG. Prütting, номер на полях 778, с. 363, бачить в цьому істотний наслідок іпотеки, що переходить до власника після погашення вимоги. Така можливість існує і в разі спільної корабельної іпотеки, але тільки для кожного власника на своє судно і відповідну частину суми, § 68 SchRG.

При передачі права вимоги корабельна іпотека переходить до нового кредитора; цей перехід потребує реєстрації¹¹⁴. Вимога не може бути передана без переходу корабельної іпотеки, і навпаки¹¹⁵.

Якщо є обтяження декількома корабельними іпотеками, то їх старшинство визначається черговістю записів, причому в подальшому можлива зміна черговості старшинства¹¹⁶. Також можливе створення спільної корабельної іпотеки на кілька суден¹¹⁷. Корабельна іпотека поширюється на приналежності та страхові вимоги¹¹⁸.

II. Повітряні судна

У галузі повітроплавання є два реєстри: для реєстрації повітряних суден¹¹⁹ існує каталог літальних апаратів¹²⁰, а заставні права на них заносяться до реєстру заставних прав на літальні апарати¹²¹.

На повітряні судна, внесені до каталогу літальних апаратів або до реєстру заставних прав на літальні апарати, поширюються¹²² положення про рухоме майно¹²³.

1. Каталог літальних апаратів¹²⁴

Тільки літаки, зареєстровані в каталозі літальних апаратів¹²⁵, мають право використовувати повітряний простір Німеччини¹²⁶. Літальний апарат підлягає реєстрації¹²⁷, якщо його власником є громадянин Німеччини або вітчизняна юридична особа, або товариство, контролюване громадянами Німеччини¹²⁸.

¹¹⁴ § 51 абз. 1 і 3 SchRG.

¹¹⁵ § 51 абз. 2 SchRG.

¹¹⁶ § 26 абз. 1 реч. 1 і 2 SchRG. Можливе також застереження про старшинство, § 27 SchRG.

¹¹⁷ § 28 абз. 1 SchRG.

¹¹⁸ §§ 31; 32 SchRG.

¹¹⁹ До повітряних суден належать літаки, дирижаблі, планери, мотопланери, прив'язні та безприв'язні аеростати, авіаспортивний інвентар §1 абз.2 LuftVG.

¹²⁰ Список літаків Німеччини, § 2 абз. 1 реч. 1 LuftVG.

¹²¹ Далі: LuftFzgPfrReg.

¹²² Якщо інше не передбачено законом.

¹²³ § 98 абз.1 предл. 1 LuftFzgG.

¹²⁴ Правовою основою є Закон про повітроплавання від 1 серпня 1922 р. (LuftVG, RGBI. 1922 I 681 - 687; оновлена версія від 10 травня 2007 р., BGBl. 2007 I 698 - 731) та Положення про ліцензування повітряного руху від 19 червня 1964 р. (LuftVZO, BGBl. 1964 I 370 - 392; оновлена версія від 10 липня 2008 р., BGBl. 2008 I 1229 - 1280).

¹²⁵ Або в каталозі авіаспортивного інвентарю, § 1 абз. 2 п.10 LuftVG.

¹²⁶ §§ 1с п. 1; 2 абз. 1 LuftVG.

¹²⁷ Внесення до каталогу літальних апаратів регулюється § 3 абз.1 LuftVG.

¹²⁸ § 3 абз. 1 п. 1 LuftVG. Громадяни інших країн ЄС прирівняні, § 3 абз. 1 реч. 2 LuftVG.

Каталог літальних апаратів¹²⁹ ведеться Федеральним відомством цивільної авіації¹³⁰. Відомості з каталогу літальних апаратів¹³¹ також використовуються у випадках надання інформації¹³² з метою ідентифікації осіб — власників або операторів повітряного судна¹³³, власників або операторів літальних апаратів¹³⁴ або даних про літальний апарат¹³⁵.

До каталогу літальних апаратів вноситься тільки власник літального апарату, і цей запис служить дозволом на його використання¹³⁶. Право власності не встановлюється записом у каталозі літальних апаратів або в реєстрі повітряних суден. Власник повинен довести наявність права власності¹³⁷. Докази мають бути надані по всьому ланцюжку юридичних дій; у випадку багаторазової передачі права власності всі правові угоди мають бути підтверджені документально¹³⁸.

¹²⁹ Каталог літальних апаратів і каталог авіаспортивного інвентарю об'єднані в реєстр повітряних суден, який ведеться Федеральним відомством цивільної авіації (LBA), § 64 абз. 1 предл. 1 LuftVG.

¹³⁰ LBA (Luftfahrt-Bundesamt) було засновано федеральним законом від 30 листопада 1954 р. (LFBAG, BGBl. 1954 I 354) як вищий федеральний орган виконавчої влади у сфері цивільної авіації. Знаходиться у віданні Федерального міністерства цифрових технологій і транспорту (BMDV). Ведення реєстру передбачено нормою § 2 абз. 1 п. 3 LFBAG.

¹³¹ У реєстрі повітряних суден зберігаються, зокрема, відомості про повітряне судно, ім'я та адреса власника, § 64 абз 3 п. 1, п. 5 LuftVG. Каталог літальних апаратів містить також іншу інформацію (включаючи місцезнаходження, мету використання, страхування відповідальності), § 64 абз. 4 LuftVG.

¹³² § 64 абз.2 LuftVG.

¹³³ § 64 абз.2 п. 1 LuftVG.

¹³⁴ § 64 абз.2 п. 2 LuftVG.

¹³⁵ § 64 абз.2 п. 3 LuftVG.

¹³⁶ Запис до реєстру повітряних суден вноситься ex officio Федеральним відомством цивільної авіації, коли повітряне судно отримує льотний сертифікат, § 14 абз. 1 LuftVZO; § 64 абз. 1 LuftVG.

¹³⁷ www.lba.de, Сервіс, Питання та відповіді, Техніка, Дозвіл на експлуатацію: Як зареєструватися в авіаційному реєстрі Федеративної Республіки Німеччина? [Сервіс, Питання та відповіді, Техніка, Дозвіл: Як отримати реєстрацію в авіаційному реєстрі Федеративної Республіки Німеччина?] (Посилання перевірено 31.07.2024).

¹³⁸ www.lba.de, Сервіс, Питання та відповіді, Техніка, Дозвіл на експлуатацію: Чи повинні всі проміжні власники підписувати документи для підтвердження набуття права власності у разі багаторазової передачі права власності? (Посилання перевірено 31.07.2024).

2. Зареєстрована застава та реєстр заставних прав¹³⁹

Зареєстроване у каталозі літальних апаратів¹⁴⁰ повітряне судно¹⁴¹ може бути обтяжене заставою¹⁴² для забезпечення вимоги¹⁴³.

а. Зареєстрована застава

Застава на повітряне судно, внесене до каталогу літальних апаратів, може бути встановлена тільки відповідно до норм Закону про права на повітряні судна (LuftFzG)¹⁴⁴. Зареєстрована застава встановлюється за згодою між власником і кредитором шляхом внесення її до реєстру заставних прав на повітряні судна¹⁴⁵.

Оскільки зареєстрована застава може служити тільки для забезпечення вимоги, то — на відміну від неакцесорної застави нерухомості за німецьким правом (Grundschild) — це право є акцесорним¹⁴⁶. При передачі права вимоги зареєстрована застава переходить до нового кредитора¹⁴⁷, передача підлягає реєстрації¹⁴⁸. Зареєстрована застава припиняється одночасно з погашенням вимоги або при її задо-

¹³⁹ Правовою основою є Закон про права на повітряні судна від 26 лютого 1959 р. (LuftFzG, BGBl. 1959 I 57 - 72) та Постанова про створення та ведення Реєстру застав повітряних суден від 2 березня 1999 р. (Luftfahrzeugpfandrechtsregisterverordnung - LuftRegV, BGBl. 1999 I 279 - 286).

¹⁴⁰ Див. §§ 79; 80 LuftFzG.

¹⁴¹ Зареєстрована застава може бути поширена на запасні частини, що знаходяться на складі запасних частин у певному місці; для цього потрібні домовленість сторін і запис про таке доповнення в LuftFzGPfR (§ 68 LuftFzG).

¹⁴² Ця застава на повітряне судно називається в законодавстві зареєстрованою заставою, § 1 LuftFzG.

¹⁴³ § 1 LuftFzG.

¹⁴⁴ § 9 абз. 1 LuftFzG. Можлива реєстрація загальної застави декількох літаків (§ 28 LuftFzG), а також встановлення застави на користь третьої особи § 44 LuftFzG. Зареєстрована застава також поширюється на інвентар і вимоги з договорів страхування, §§ 31; 32 LuftFzG.

¹⁴⁵ § 5 абз. 1 LuftFzG. До реєстрації угоди її учасники пов'язані зобов'язаннями тільки за наявності нотаріально завірених заяв, або заяв, зроблених перед реєструючим судом або поданих до суду, або за наявності у кредитора офіційно засвідченого або офіційно завіреного дозволу власника на реєстрацію (§ 5 абз. 2 LuftFzG).

¹⁴⁶ Проте акцесорність зареєстрованої застави послаблена: встановлення застави на максимальну суму можливе (§ 3 LuftFzG), але право кредитора обмежене сумою вимоги (§§ 3, 4 LuftFzG).

Як і у випадку з корабельною іпотекою, на практиці при фінансуванні повітряних суден зареєстрована застава забезпечувала абстрактну вимогу, яка, в свою чергу, пов'язана з базовою кредитною вимогою нормами зобов'язального права. Така конструкція дає змогу гнучко змінювати і доповнювати кредитну вимогу тільки за згодою сторін, не змінюючи зареєстроване право на заставу. Відповідно до правил фінансування суден, зареєстровані права на заставу повітряних суден, структуровані таким чином, також є допустимими активами покриття для авіаційних pfandbriefe, § 26f абз. 1 реч. 1 п. 1 PfandBG.

¹⁴⁷ Право вимоги не може бути передане без зареєстрованого права застави і навпаки, § 51 абз. 2 LuftFzG. Виняток становить застава на максимальну суму, § 51 абз. 4 LuftFzG.

¹⁴⁸ § 51 абз. 1 і 3 LuftFzG.

воленні в примусовому порядку¹⁴⁹, а також при збігу зобов'язання і застави в одній особі (конфузія)¹⁵⁰. Добросовісне необтяжене придбання повітряного судна неможливе, якщо застава є зареєстрованою¹⁵¹.

У разі декількох зареєстрованих застав старшинство застави визначається черговістю записів¹⁵². Черговість старшинства можна змінити¹⁵³.

б. Реєстр заставних прав на повітряні судна¹⁵⁴

Зареєстрована застава¹⁵⁵ підлягає внесенню до Реєстру заставних обтяжень повітряних суден (LuftFzgPfrReg)¹⁵⁶; при цьому вказуються кредитор і сума грошової вимоги, включаючи відсотки¹⁵⁷.

Щодо реєстрації заставних прав Реєстр користується позитивною і негативною публічною довірою¹⁵⁸. Для набувача зареєстрованої застави¹⁵⁹ і в разі примусового стягнення¹⁶⁰ це поширюється і на власність, внесену до Реєстру¹⁶¹.

Реєстраційним судом є суд міста Брауншвейг¹⁶². Реєстраційний суд повідомляє Федеральне відомство цивільної авіації та власника про реєстрацію¹⁶³.

¹⁴⁹ § 57 LuftFzgG. Якщо кредитор задоволений, власник може вимагати передачі документів, необхідних для погашення запису в заставному реєстрі, § 45 LuftFzgG.

¹⁵⁰ § 63 абз. 1 LuftFzgG.

¹⁵¹ § 98 абз. 1 реч. 2 LuftFzgG виключає застосування § 936 BGB.

¹⁵² § 25 абз. 1 LuftFzgG.

¹⁵³ § 26 LuftFzgG. Також можливе застереження про старшинство, § 27 LuftFzgG.

¹⁵⁴ Далі LuftFzgPfrReg.

¹⁵⁵ § 24 абз. 1 предл. 1 LuftFzgG.

¹⁵⁶ § 5 абз. 1 LuftFzgG.

¹⁵⁷ При заставі на максимальну суму ця сума в повному обсязі вноситься до заставного реєстру. Якщо передбачені додаткові вимоги, їх грошовий еквівалент також підлягає внесенню до реєстру, § 24 абз. 1 реч. 1 друга частина LuftFzgG.

¹⁵⁸ § 15 абз. 1 і 2 LuftFzgG.

¹⁵⁹ Або для особи, яка в результаті юридичної угоди набуває право на зареєстровану заставу.

¹⁶⁰ § 48 LuftFzgG.

¹⁶¹ § 16 абз. 1 перша половина речення LuftFzgG. Це стосується випадків, коли заперечення не були зареєстровані і покупець не діє недобросовісно (§ 16 абз. 1 друга половина речення LuftFzgG). Те саме стосується випадків, коли уповноважена сторона або власник обмежені в розпорядженні, зареєстрованим правом або повітряним судном, § 16 абз. 1 речення 2 LuftFzgG.

¹⁶² Там розташований центральний офіс Федерального відомства цивільної авіації (§ 78 LuftFzgG).

¹⁶³ § 83 LuftFzgG. Місцевий суд надсилає повідомлення про реєстрацію до Федерального відомства цивільної авіації. Реєстраційний номер застави вноситься до реєстру повітряних суден; див. www.lba.de, Service, Fragen und Antworten, Technik, Verkehrszulassung: Wie lasse ich ein Pfandrecht auf mein Luftfahrzeug eintragen? [Сервіс, Питання та відповіді, Техніка, Ліцензія на рух: Як зареєструвати заставу на моє повітряне судно?] (Посилання перевірено 31.07.2024).

Якщо в реєстрі повітряних суден змінюються дані, важливі для реєстрації застави, зокрема, ім'я та місце перебування власника¹⁶⁴, Федеральне відомство повинно звернутися до реєстраційного суду з проханням змінити відповідні дані в реєстровому записі¹⁶⁵. Якщо повітряне судно, обтяжене заставою, виключається з реєстру повітряних суден, місцевий суд повинен дати попередню згоду¹⁶⁶.

Реєстр є публічним, і будь-хто може ознайомитися з ним¹⁶⁷.

Реєстр заставних обтяжень повітряних суден складається з двох розділів:

1. Перший розділ:

Колонка 1: детальні відомості про повітряне судно з каталогу літальних апаратів¹⁶⁸.

Колонка 2: ім'я та місце проживання власника, зазначені в каталозі літальних апаратів, а також інші важливі відмінні ознаки власника¹⁶⁹.

Колонка 4: дата та підстава внесення запису («а»), зміни в графах 1 і 2 («b», «c»), обмеження в праві розпорядження власністю («d»)¹⁷⁰.

2. Другий розділ:

Колонка 2: сума зареєстрованої застави¹⁷¹.

Колонка 3: інформація про загальну заставу та поширення її на склади запасних частин¹⁷².

З точки зору Директиви про Covered Bonds, повітряні судна¹⁷³ входять до складу покриття високої якості. Завдяки веденню Реєстру заставних обтяжень повітряних суден (LuftFzgPfrR) забезпечується ідентифікація повітряного судна, розмежовуються права власності, визнаються і виокремлюються обтяження та забезпечується реалізація прав на зареєстровану заставу. Таким чином, він є публічним реєстром відповідно до норми § 6 абз. 3 Директиви CBD. Тому в разі внесення до нього застави

¹⁶⁴ Це правило стосується і погашення запису в каталозі літальних апаратів, § 91 LuftFzgG.

¹⁶⁵ § 90 абз. 1 LuftFzgG.

¹⁶⁶ www.lba.de, Service, Fragen und Antworten, Technik, Verkehrszulassung: Wie lasse ich ein Pfandrecht auf mein Luftfahrzeug eintragen? [Сервіс, Питання та відповіді, Техніка, Ліцензія Як зареєструвати заставу на літак?] (Посилання перевірено 31.07.2024).

¹⁶⁷ § 85 абз.1 LuftFzgG.

¹⁶⁸ § 3 абз.1 п. 1 LuftRegV.

¹⁶⁹ § 3 абз.1 п. 2 LuftRegV.

¹⁷⁰ § 3 абз.1 п. 4 LuftRegV.

¹⁷¹ § 3 абз. 2 п.2 LuftRegV.

¹⁷² § 3 абз. 2 п. 3 LuftRegV.

¹⁷³ Допускається приймати до складу покриття тільки літаки, але не планери або дирижаблі, § 26b абз. 1 PfandBG.

повітряних суден об'єкт застави вважається належним активом покриття Covered Bonds¹⁷⁴ відповідно до § 6 абз. 1b CBD¹⁷⁵.

D. Підсумок

1. Резюме

Питання про забезпечувальні права на рухоме майно знову набуло актуальності у зв'язку зі зростаючим поширенням систем генерації з ВДЕ, які відповідно до німецького законодавства зазвичай розглядаються як рухоме майно.

Паралельно в ЄС нормами Директиви CBD встановлено мінімальний стандарт вимог до реєстрів застави рухомого майна.

У Німеччині застава рухомого майна в загальному випадку є власницькою заставою. Виняток було зроблено для особливо важливих господарських об'єктів (кораблі та літаки), щодо яких діяли особливі правила застави, що відступають від норм ГГУ. Тільки за умови, що судна або літаки не внесені до реєстру, в принципі можлива застава відповідно до загальних положень ГГУ про рухоме майно. Для іншого рухомого майна практика виробила забезпечувальну передачу права власності кредитору, яка не регулюється законом.

2. Міркування щодо реєстру прав на рухоме майно

На основі норм інших юрисдикцій в ЄС та за його межами, нижче наведено деякі абстрактні міркування щодо того, як може бути структурований реєстр прав на рухоме майно¹⁷⁶:

- Державний, загальнонаціональний електронний реєстр¹⁷⁷.
- Ведеться місцевими судами, нотаріусами або уповноваженими на це особами.
- Розділи:
 - активи (ідентифікація);
 - власність (із зазначенням власників);
 - обтяження (розмір, розмежування за особами та черговістю порядку задоволення);

¹⁷⁴ У Німеччині авіаційний фпандбриф вже був уведений у дію поправкою до PfandBG 2009 I (§§ 26a - 26f PfandBG): Закон про подальший розвиток законодавства про фпандбрифи від 20 березня 2009 р., BGBl. 2009 I 607 - 629. Законодавчі норми див. Lassen, Tim (ред.): 10 Jahre Pfandbriefgesetz - Texts and Materials [10 років закону про фпандбрифи: тексти та матеріали], Berlin 2015, с. 47 - 159, про авіаційний фпандбриф: с. 74 - 77.

¹⁷⁵ Див. також Stöcker, Частина 1; EuZW 2020, с. 752 m. w. N.; у виносці 39 до питання про те, що за німецьким законодавством право власності та право застави щодо повітряних суден фігурують у різних реєстрах. Про забезпечувальні права в інших країнах: там само, примітка 38 і в пояснювальному меморандумі, передрукованому в: Lassen, 10 Jahre Pfandbriefgesetz, с. 75 і наступні.

¹⁷⁶ Основа цих міркувань була розроблена д-ром Отмаром Штекером (керівник vdr до кінця квітня 2024 р.) під час поїздки на поїзді з Франкфурта-на-Майні до Берліна 07.06.2024 р. після загальних зборів vdr. Пізніше ці ідеї були конкретизовані адвокатами Моріцом Лео (заступник керівника відділу) і Пауліною Бітнер (юристка відділу «Склад покриття» vdr).

¹⁷⁷ Слід було б розглянути питання про те, чи можливе ведення такого реєстру з використанням технології блокчейну.

можливості для реалізації прав на забезпечення¹⁷⁸.

- Внесення до реєстру є добровільним.

- Якщо предмет зареєстрований у реєстрі, записи стають обов'язковими для пратовідносин¹⁷⁹.

- Власник або правовласник може самостійно (тобто без залучення нотаріуса) клопотати перед установою, яка веде реєстр, про внесення записів.

Такий реєстр можна буде вести щодо теплових насосів, СЕС та інших генераторів енергії, які виникнуть у майбутньому і віднесення яких до рухомого або нерухомого майна є проблематичним з точки зору юридичної догми. До нього можуть бути інтегровані й наявні реєстри рухомого майна. Крім реєстрів суден і літаків, до них належать, наприклад, Центральний реєстр транспортних засобів¹⁸⁰ або Реєстр базових ринкових даних¹⁸¹ ринку електроенергії та газу¹⁸².

Конкретні завдання та принципи функціонування такого реєстру можуть бути детально розглянуті в ході публічної дискусії, яку необхідно буде ініціювати.

REFERENCES

- Akzessorietät der Grundpfandrechte. (n.d.). *Part II: [Accessoriness of real estate liens]* (pp. 163–168). [in German].
- Association of German Pfandbrief Banks (vdp). (2024). *vdp Mortgage Questionnaire – Chapter VII, Questions 2, 3, 7, 10,11 (detailed view & explanation)*. <https://www.vdpmortgage.com> (Checked 01–02 August 2024). [in German].
- Baur, F. & Stürner, R. (2009). *Sachenrecht [Law of Property]* (18th ed.). Munich: C.H. Beck. [in German].
- Beaumont, J., Costa, C., Lassen, T. & Stöcker, O. (2024). Overview of covered bonds. In ECBC (European Covered Bond Council), *European Covered Bond Fact Book 2024* (19th ed., pp. 123–139). Brussels: ECBC. [in German].
- BMWK – Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action. (2016). *Direkt erklärt* [Newsletter article]. <https://www.bmwk-energiewende.de/EWD/Redaktion/Newsletter/2016/08/Meldung/direkt-erklaert.html> [in German].
- Brinkmann, M., & Schmoeckel, M. (Eds.). (2020). *Registerwesen – Grundlagen, Rechtfertigung, Potential*. [Register Systems – Foundations, Justification, Potential] Baden-Baden: Nomos. [in German].
- Bundesgerichtshof. (2017, April 7). *Judgment V ZR 52/16*. <https://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&nr=78372> [in German].

¹⁷⁸ Наприклад, порівняно з незареєстрованими правами.

¹⁷⁹ Потрібно з'ясувати, чи отримає цей реєстр позитивну та/або негативну публічну довіру.

¹⁸⁰ ZFZR, https://www.kba.de/DE/Themen/ZentraleRegister/ZFZR/zfzr_node.html (посилання перевірено 06.08.2024). Цей реєстр ведеться Федеральним відомством автомобільного транспорту.

¹⁸¹ MaStR, <https://www.marktstammdatenregister.de/MaStR> (посилання перевірено 8.06.2024), ведеться Федеральним мережевим агентством.

¹⁸² ZFZR і MaStR не передбачають реєстрацію заставних прав на внесені до них речі.

- Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)* (1900). [*German Civil Code*]. <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/> [in German].
- Drobnig, U., & Böger, O. (Eds.). (2015). *Principles of European Law: Proprietary Security in Movable Assets* (Study Group on a European Civil Code). Munich: Sellier.
- European Commission. (2019). *Directive (EU) 2019/2162 on the issue of covered bonds and covered bond public supervision*. Summary retrieved from EUR-Lex. EUR-Lex [in English].
- European Parliament & Council. (2013). *Regulation (EU) No 575/2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms (CRR)*. *Official Journal of the European Union*, L 176, 1–337. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R0575> [in English].
- European Union. (2019). *Regulation (EU) 2019/2160 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 amending Regulation (EU) No 575/2013 as regards exposures in the form of covered bonds*. *Official Journal of the European Union*, L 328, 1–6. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/2160/oj> [in English].
- Fischer, R., & SchulteMattler, H. (Eds.). (2023). *KWG/CRR – Kommentar zum Kreditwesengesetz und zur Capital Requirements Regulation (EU)* [Commentary on the German Banking Act and the Capital Requirements Regulation (EU)] No. 575/2013 (Vol. 2, 6th ed.). Munich: C. H. Beck. [in German].
- Fischer, R., & Schulte-Mattler, H. (Eds.). (2023). *KWG/CRR – Kommentar zum Kreditwesengesetz und zur Capital Requirements Regulation (EU) No. 575/2013* (Vol. 2, 6th ed.). Munich: C.H. Beck. (§ 129 CRR, margin nos. 59, pp. 552–553). [in German].
- Germany. (1940). *Gesetz über Rechte an eingetragenen Schiffen und Schiffsbauwerken (SchRG)*, RGBL. I 1499–1510. [in German].
- Gesetz über das Flaggenrecht der Seeschiffe und die Flaggenführung der Binnenschiffe (Flaggenrechtsgesetz – FlaggrG)* (1951). [Act on the entitlement of seagoing ships to fly the flag of the Federal Republic of Germany and the flying of flags by inlandwaterway vessels] (unofficial translation) BGBl. I 79–82. [in German].
- Gesetz über Rechte an eingetragenen Schiffen und Schiffsbauwerken (SchRG)* (1900). [*Law on Rights in Registered Ships and Ship Structures*] (unofficial translation). <https://www.gesetze-im-internet.de/schrg/> [in German].
- Gesetz über Schiffspfandbriefe (SchBkG)* (1933). [Ship Banking Act] (unofficial translation), RGBL. I 579–580. (law repealed in 2005.) [in German].
- Gesetz zur Fortentwicklung des Pfandbriefrechts*, (2009). BGBl. [Act on the further development of the Pfandbrief law]. (unofficial translation) I 607–629. [in German].
- Grunderwerbsteuergesetz (GrEStG)* [Real Estate Transfer Tax Act] (unofficial translation). <https://www.gesetze-im-internet.de/grestg/> [in German].
- Grüneberg, C. (Ed.). (2024). *Bürgerliches Gesetzbuch mit Nebengesetzen* [Civil Code with supplementary laws] (83rd ed.). Munich: C.H. Beck. [in German].
- Lassen, T. (Ed.). (2005). *Verband deutscher Pfandbriefbanken: Das Pfandbriefgesetz – Texts and Materials*. Frankfurt am Main: vdp. [in German].
- Lassen, T., & Luckow, A. (2016). *Entwicklung des Runden Tisches Grundpfandrechte* [Development of the Round Table on real estate liens] In T. Lassen, A. Luckow, & M. Thurner (Eds.), *Grundpfandrechte 2016 in Europa und darüber hinaus*. [in German].

- Lassen, T., & Seeber, T. (2022). Rechtsvergleichende Analyse europäischer Grundpfandrechte. [*Comparative legal analysis of European real estate liens*] *Zeitschrift für das Recht des Bauwesens*, 11, 103–126. [in German].
- Lassen, T., & Thurner, M. (Eds.). (2024). *Vom Hypothekbankgesetz zur Covered Bond Richtlinie – Liber amicorum Dr. Otmar Stöcker* [From the Mortgage Bank Act to the Covered Bond Directive – Liber amicorum Dr. Otmar Stöcker] (vdp publication series, Vol. 56). Berlin: vdp. [in German].
- Lassen, T., & Thurner, M. (Eds.). (n.d.). *Die Entwicklung des Insolvenzvorrechts für Pfandbriefgläubiger in Deutschland* [The development of insolvency priority rights for Pfandbrief creditors in Germany] In FS Stöcker (pp. 55–101). [in German].
- Lassen, T., & Thurner, M. (Eds.). (n.d.). *Festschrift Luckow*. [Festschrift for Luckow] [in German].
- Lassen, T., & Vinge, F. (n.d.). Nutzung von Objektgesellschaften (SPV) in der Immobilienfinanzierung. [Use of special purpose vehicles (SPV) in real estate financing] In Lassen, Luckow & Thurner (Eds.), *Grundpfandrechte 2016 in Europa und darüber hinaus* (pp. 173–196). [in German]
- Luckow, A. (n.d.). *Die grundstücksgleichen Rechte beim Runden Tisch Grundpfandrechte*. [Rights equivalent to real property at the Round Table on real estate liens] [in German].
- Luftfahrt-Bundesamt (LBA). (2024). *Pfandrechtseintragung: How do I register a lien on my aircraft?* <https://www.lba.de> [in German].
- Luftfahrt-Bundesamt-Gesetz (LFBAG). (1954). *Federal Act establishing the Luftfahrt-Bundesamt* (unofficial translation) (BGBl. I 354). [in German]
- Luftfahrzeuggesetz (LuftFzgG). (1959). [Aircraft Act] (unofficial translation). <https://www.gesetze-im-internet.de/luftfzgg/> [in German]
- Luftfahrzeugpfandrechtsregistervverordnung (LuftFzgPfrReg). [Ordinance on the Aircraft Mortgage Register] (unofficial translation) [in German]
- Luftfahrzeugpfandrechtsregistervverordnung (LuftRegV) (1999). [Ordinance on the Aircraft Mortgage Register] (unofficial translation) BGBl. I 279–286. [in German].
- Luftverkehrsgesetz (LuftVG). (1922/2007). [Aviation Act], RGBl. 1922 I 681–687; new version BGBl. I 2007, 698–731. [in German].
- Luftverkehrs-Zulassungs-Ordnung (LuftVZO) (1964/2008). [Air Traffic Licensing Regulation] (unofficial translation), BGBl. I 370–392; revised 2008. [in German].
- MaStR. (2024). *Marktstammdatenregister (MaStR)*. [Core Energy Market Data Register] <https://www.marktstammdatenregister.de/MaStR> [in German].
- Meibom, V. von. (1867). *Das deutsche Pfandrecht*. [The German law of pledges] Marburg. [in German].
- Nagel, M. (2022). *Erbbaurechtsgesetz*. [Heritable Building Rights Act] Munich: C.H. Beck. [in German].
- Pfandbrief – vdp. (2024). [Pfandbrief Act] (*PfandBG*). [in German].
- Povlakić, M. (n.d.). *Erbbaurecht in Bosnia and Herzegovina – eine verpasste Chance (auch für die Kreditwirtschaft)*. [Heritable building rights in Bosnia and Herzegovina – a missed opportunity (also for the banking sector)] In FS Luckow (pp. 57–68). [in German].
- Prütting, H. (2024). *Sachenrecht* (38th ed.). [Property Law] Munich: C.H. Beck. [in German].

- Reymann, C. (2023). Eigentum an Energieerzeugungsanlagen und deren Bestandteilen – unter Berücksichtigung der Freiland-Photovoltaikanlagen-Entscheidung des BGH. [*Ownership of energy generation facilities and their components – considering the BGH decision on ground-mounted photovoltaic systems*] *Wertpapier-Mitteilungen*, 649–655. [in German].
- Schiffsregistergesetz (SchReg; SchRG) (1909). [Ship Register Act] (unofficial translation) of June 24, 1909. <https://www.gesetze-im-internet.de/schreg/> [in German].
- Schiffsregisterordnung (SchRegO) (1940). [Ship Register Ordinance] (unofficial translation) (SchRegO) of November 19, 1940 <https://www.gesetze-im-internet.de/schrego/> [in German].
- Schiffsregisterordnung (SchRegO) (1994, May 26). [Ship Register Ordinance] (unofficial translation) (as amended: BGBl. I 1994, 1133). <https://www.gesetze-im-internet.de/schrego/SchRegO.pdf> [gesetze-im-internet.de/2dejure.org+2](https://www.gesetze-im-internet.de/2dejure.org+2) [in German].
- Stöcker, O. (2020). *Teil 1, EuZW 2020, S. 751. Überblick über die CRR-Regelungen zu gedeckten Schuldverschreibungen* [Overview of CRR rules regarding covered bonds] https://www.pfandbrief.de/site/de/vdp/bankaufsichtsrecht/CRD-CRR/besondere_crr_regelungen.html [in German].
- Stöcker, O. (2020). *EU-Harmonisierung von gedeckten Schuldverschreibungen* [EU harmonization of covered bonds] *EuZW*, Part 1, 749–756; Part 2, 793–797. [in German].
- UNCITRAL. (2004). *Model Law on Secured Transactions*. [in English].
- UNCITRAL. (2014). *Guide on the Implementation of a Security Rights Registry*. <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/security-rights-registry-guide-e.pdf> [in English].
- vdp – Verband deutscher Pfandbriefbanken. (n.d.). *Round Table Covered Bond Legislation (RT CBL) Questionnaire*. [in German]. <https://rtcbl.pfandbrief.de/questionnaire/> [in German].
- vdp – Verband deutscher Pfandbriefbanken. (n.d.). *vdpmortgage: The database for international comparison of security rights over immovable property* <https://www.vdpmortgage.com/> [in English].
- Verband deutscher Pfandbriefbanken. (2023, August 30). *Comparison of European covered bond legislation for free*. <https://www.pfandbrief.de/en/comparison-of-european-covered-bond-legislation-for-free/> [in German].
- Verordnung zur Durchführung der Schiffsregisterordnung (SchRegDV) (1980). BGBl. I 2169–2177 (rev. 1994). [Ship Certificate] (unofficial translation) <https://www.gesetze-im-internet.de/schregdv/> [in German].
- Verordnung zur Durchführung der Schiffsregisterordnung (SchRegDV). (1994). [Ordinance for the Implementation of the Ship Register Regulation] (unofficial translation). <https://www.gesetze-im-internet.de/schregdv/BJNR021690980.html> [in German].
- Werkhoven, V. van. (2024). *Ungewöhnliche niederländische Erbbaurechte*. [Unusual Dutch heritable building rights] In T. Lassen & M. Thurner (Eds.), *FS Stöcker* (pp. 211–217). Berlin: vdp. [in German].
- Zwalve, W. J., & Sirks, A. J. B. (n.d.). *Fiducia cum creditore*. [Fiducia with the creditor] [in German]. In [Book/collection], (pp. 403–409). [in German]
- Zwalve, W., & Sirks, A. (n.d.). *Prior tempore potior iure*. [First in time, stronger in right] (pp. 408–409). [in German]

Tim Lassen

Doctor of Law

Association of German Pfandbrief Banks,

Member of the Management Board,

Department Head

Berlin, Germany

Tim Lassen. Registration of Security Interests in Movable Property in International Comparison

Abstract

The publicity of security interests in movable property remains an important issue in private law, as the lack of effective registration increases risks for creditors and reduces the predictability of transactions. With the development of financial markets, there is a growing need to analyze foreign regulatory models. The study uses comparative legal, historical legal, formal legal, and systemic structural methods, as well as legal modeling, empirical analytical, and doctrinal approaches. The analysis revealed significant differences in approaches to the publicity of security interests in movable property: from the registration of limited categories of objects in Germany to comprehensive universal registries in the Western countries and some Eastern European countries. It has been established that the lack of a unified registration system leads to reduced transparency of collateral relationships and limits the availability of financing for a number of industries, including renewable energy. Based on a comparative analysis, a model for a possible unified register of security interests has been proposed, based on the principles of publicity, priority, and technological accessibility. The global trend shows a gradual expansion of registries, but harmonization in Europe is complicated by differences in national systems. Universal registries normally increase creditor protection but require institutional adaptation. The study showed the need to modernize the mechanisms for registering security interests in movable property, taking into account international experience. The proposed model of a universal registry could become the basis for further reforms aimed at increasing the transparency, predictability, and stability of financial transactions. The results obtained are of practical importance for legislators, legal practitioners, and financial market participants.

Key words: registration of security interests, security interest in movable property.